

MỤC TIÊU “CÙNG GIÀU CÓ” CỦA TRUNG QUỐC QUA LĂNG KÍNH HỌC GIẢ MỸ: NHẬN ĐỊNH VÀ GỢI MỞ CHO VIỆT NAM

QUIDIE

Đại học Sư phạm Hoa Đông, Trung Quốc

TS. TRẦN THU MINH

Trường Đại học Ngoại thương

● **Tóm tắt:** Sau khi hoàn thành mục tiêu xây dựng toàn diện xã hội khá giả, Đảng Cộng sản Trung Quốc đã đề ra mục tiêu thực hiện chiến lược “cùng giàu có” cho toàn thể nhân dân. Mục tiêu này đã thu hút sự quan tâm, nghiên cứu rộng rãi của giới học thuật quốc tế, bao gồm các học giả Mỹ. Nhiều học giả Mỹ có thái độ tích cực, cho rằng “cùng giàu có” có triển vọng lâu dài, thể hiện quan điểm phát triển lấy nhân dân làm trung tâm, đồng thời là đặc trưng quan trọng của quá trình hiện đại hóa kiểu Trung Quốc. Tuy nhiên, vẫn còn một số học giả coi “cùng giàu có” như một hình thức “lấy của người giàu chia cho người nghèo”, gây ra những lo ngại cho tầng lớp trung lưu; đồng thời, chỉ ra những thách thức thực tế trong việc thực hiện mục tiêu này, như sự phát triển không cân bằng giữa các khu vực và tình trạng thiếu hụt nguồn nhân lực. Bài viết phân tích các cách nhìn nhận của học giả Mỹ về mục tiêu “cùng giàu có”, cung cấp cái nhìn toàn diện hơn về mục tiêu này; từ đó đề xuất một số gợi mở đối với quá trình xóa đói giảm nghèo và phát triển đồng đều của Việt Nam.

● **Từ khóa:** “Cùng giàu có”; Hiện đại hóa kiểu Trung Quốc; Xóa đói giảm nghèo; Đảng Cộng sản Trung Quốc; Học giả Mỹ.

1. Mở đầu

Tháng 11-2021, tại Hội nghị Trung ương lần thứ sáu khóa XIX, Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Trung Quốc đã thông qua Nghị quyết của Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Trung Quốc về những thành tựu trọng đại và kinh nghiệm lịch sử trong 100 năm phấn đấu của Đảng, trong đó

nêu rõ: Thời đại chủ nghĩa xã hội đặc sắc Trung Quốc trong giai đoạn mới chính là thời đại từng bước hiện thực hóa mục tiêu “cùng giàu có” (tiếng Trung: 共同富裕, tiếng Anh: common prosperity) của toàn thể nhân dân¹. Điều này đồng nghĩa với việc toàn dân cùng tham gia xây dựng xã hội “cùng giàu có” dưới sự lãnh đạo của Đảng

Cộng sản Trung Quốc. Việc nghiên cứu cách Trung Quốc thúc đẩy mục tiêu “cùng giàu có” dưới sự lãnh đạo của Đảng trong thời đại mới đã trở thành chủ đề được cộng đồng quốc tế quan tâm và nghiên cứu.

Là một trong những cộng đồng nghiên cứu lớn nhất về Trung Quốc học, các học giả Mỹ thường có tiếng nói quan trọng trong việc định hình cách nhìn nhận của cộng đồng quốc tế đối với các chính sách lớn của Trung Quốc, trong đó bao gồm cả những đánh giá về mục tiêu “cùng giàu có”. Việc tham khảo quan điểm của các học giả Mỹ có thể giúp Việt Nam nắm bắt được xu hướng và mức độ phản ứng của các quốc gia khác đối với mục tiêu này, từ đó có cái nhìn khách quan hơn.

Bài viết tổng hợp và hệ thống hóa các thành quả nghiên cứu của các học giả Mỹ về mục tiêu “cùng giàu có” của Trung Quốc, nhận diện quan điểm và đánh giá của giới học thuật Mỹ về mục tiêu này, nhằm có cái nhìn đa chiều về công cuộc xóa đói giảm nghèo và hiện đại hóa kiểu Trung Quốc, qua đó rút ra những gợi mở phù hợp với bối cảnh của Việt Nam. Các học giả được đề cập trong bài viết hầu hết là những chuyên gia nổi bật trong lĩnh vực nghiên cứu các vấn đề Trung Quốc tại Mỹ hiện nay, bao gồm: Các nhà nghiên cứu thuộc tổ chức tư vấn chính sách nổi tiếng như viện Brookings, Trung tâm Wilson, Trung tâm Trung Quốc và toàn cầu hóa (CCG)...; các trường đại học hàng đầu như Đại học New York, Đại học Stanford, Đại học Michigan...; các đơn vị nghiên cứu khác như Quỹ Kuhn, Bloomberg News... Các công trình được trích dẫn là các tác phẩm tiêu biểu, thể hiện các quan điểm đặc trưng của giới nghiên cứu Trung Quốc học tại Mỹ.

2. Nhận thức của các học giả Mỹ về các vấn đề lý luận của mục tiêu “cùng giàu có”

Dù là một trong những quốc gia phát triển nhất thế giới, Mỹ vẫn phải đối mặt với nhiều vấn đề xã hội nghiêm trọng như khoảng cách giàu nghèo sâu sắc, sự phân tầng xã hội rõ rệt và chia rẽ sắc tộc. Theo dữ liệu do Trung tâm Nghiên cứu Pew công bố (năm 2022), tầng lớp trung lưu của Mỹ đã thu hẹp đáng kể trong 50 năm qua, khi tỷ lệ người trưởng thành thuộc các hộ gia đình trung lưu giảm từ 61% (năm 1971) xuống còn 50% (năm 2021)². Do vậy, việc Trung Quốc thúc đẩy mục tiêu “cùng giàu có” đã thu hút sự quan tâm và nghiên cứu từ giới học giả Mỹ, bởi mục tiêu này dường như đi ngược lại với xu hướng bất bình đẳng đang ngày càng gia tăng tại Mỹ. Quan điểm của các học giả Mỹ về những vấn đề lý luận của mục tiêu “cùng giàu có” của Trung Quốc được thể hiện qua một số đánh giá về quan điểm phát triển, đặc trưng, tư duy phân phối...

Thứ nhất, “cùng giàu có” thể hiện quan điểm phát triển lấy nhân dân làm trung tâm.

Tháng 2-2021, Tổng Bí thư Trung Quốc Tập Cận Bình lần đầu tiên đã đưa ra một cách có hệ thống và toàn diện lý luận về “cùng giàu có”, nhấn mạnh “kiên trì tư tưởng phát triển lấy nhân dân làm trung tâm, kiên định không thay đổi con đường”³. Bản chất của chủ nghĩa xã hội và mục tiêu cốt lõi của phát triển kinh tế - xã hội là sự phát triển của con người, và “cùng giàu có” thể hiện yêu cầu cốt lõi này. Một số học giả Mỹ đánh giá cao việc Đảng Cộng sản Trung Quốc kiên định lấy nhân dân làm trung tâm để thúc đẩy mục tiêu “cùng giàu có”. Harvey Zodin, nhà nghiên cứu cấp cao tại CCG cho rằng, mâu thuẫn chủ yếu của xã hội Trung Quốc hiện nay là mâu thuẫn giữa nhu cầu ngày càng cao về một cuộc sống tốt đẹp của nhân dân và sự phát triển mất cân đối, không đầy đủ từ thực tế⁴. Để giải quyết mâu thuẫn này, cần thúc đẩy sự nghiệp “cùng giàu

có”. Trong mô hình phát triển mới, Trung Quốc sẽ ưu tiên tư tưởng phát triển lấy nhân dân làm trung tâm thay vì chỉ dựa vào các số liệu thống kê như trước. Học giả Jeremy Wallace nhận định rằng, ông Tập Cận Bình đang nỗ lực “phân chia chiếc bánh” một cách công bằng, chứ không chỉ tập trung vào tăng trưởng; Trung Quốc mong muốn xây dựng một tầng lớp trung lưu lớn mạnh, giúp người lao động có cơ hội tiến lên, tránh để giới trẻ rơi vào tình trạng “gồng mình quá sức” hoặc rơi vào trạng thái “nằm yên không nỗ lực”, từ đó có thể cống hiến tích cực hơn cho xã hội⁵. Giáo sư Thomas B. Gold thuộc Khoa Xã hội học, Đại học California, Berkeley đánh giá cao thành tựu của Trung Quốc trong công tác xóa đói giảm nghèo. Một mặt là do Đảng và Chính phủ Trung Quốc đã thực thi các chính sách cụ thể để giải quyết vấn đề này, đồng thời tạo điều kiện để người dân tự vươn lên thoát nghèo. Một trong những nguyên nhân giúp hàng trăm triệu người dân Trung Quốc thoát nghèo trong 40 năm qua là việc Chính phủ đã để người dân tự tạo dựng sự giàu có thay vì cung cấp sự hỗ trợ trực tiếp⁶.

Các học giả Mỹ cũng đặc biệt quan tâm đến những biện pháp cụ thể mà Đảng Cộng sản Trung Quốc thực hiện để nâng cao đời sống của nhân dân. Jeremy Wallace chỉ ra rằng, Chính phủ Trung Quốc đã quyết liệt chấn chỉnh các tập đoàn công nghệ lớn và lĩnh vực giáo dục, góp phần thúc đẩy công bằng xã hội và giảm gánh nặng về chi phí giáo dục cho các hộ gia đình⁷. Một số học giả cũng cho rằng, quá trình thị trường hóa trong các lĩnh vực dịch vụ công như giáo dục, chăm sóc người cao tuổi và y tế của Trung Quốc sẽ diễn ra chậm lại, đồng thời Nhà nước sẽ tăng cường quản lý trật tự thị trường⁸. Tóm lại, “cùng giàu có” hướng tới sự thịnh vượng

chung của toàn dân chứ không phải của một bộ phận người dân, và để đạt được mục tiêu này, việc kiên trì coi nhân dân làm trung tâm là yếu tố then chốt.

Thứ hai, “cùng giàu có” là đặc trưng quan trọng của hiện đại hóa kiểu Trung Quốc.

Trên thực tế, “cùng giàu có” là yêu cầu bản chất của chủ nghĩa xã hội, là đặc trưng quan trọng của hiện đại hóa kiểu Trung Quốc, tạo nên sự khác biệt rõ rệt so với hiện đại hóa ở các quốc gia tư bản phương Tây. Mặc dù các học giả Mỹ có những quan điểm khác nhau về vai trò của “cùng giàu có” mang đặc sắc Trung Quốc trong tiến trình hiện đại hóa, song vẫn có không ít học giả bày tỏ thái độ khẳng định đối với mục tiêu này.

Giáo sư Mary E. Gallagher, Đại học Michigan (Mỹ) cho rằng, để hiểu được “cùng giàu có” cần nghiên cứu mục tiêu lớn hơn là “hiện đại hóa kiểu Trung Quốc”. Cùng với quá trình hiện đại hóa kiểu Trung Quốc được thúc đẩy vững chắc, Bắc Kinh ngày càng hướng tới việc phát triển một định nghĩa riêng cho “mô hình Trung Quốc”. Mô hình này được xem như một giải pháp mà các quốc gia đang phát triển có thể tham khảo, tạo nên sự đối lập rõ nét với con đường hiện đại hóa phương Tây⁹. Harvey Zodin cho rằng, trong quá trình kiên định thúc đẩy “cùng giàu có”, Trung Quốc đã cho thế giới thấy một mô hình phát triển khác biệt. Mô hình Trung Quốc tạo nên sự đối lập rõ nét với các nước như Mỹ, vốn đang phải đối mặt với nhiều vấn đề khó giải quyết¹⁰.

Trong bài viết *Con đường hướng tới hiện đại hóa xã hội chủ nghĩa với “cùng giàu có” của Trung Quốc*, học giả người Mỹ Sourabh Gupta chỉ ra rằng, nếu xét theo tiêu chuẩn của các nền kinh tế phát triển thì quy mô chuyển giao tài chính của Trung Quốc vẫn chưa lớn, cơ cấu thuế cũng đang trong quá trình điều

chính. Tuy nhiên, Trung Quốc vẫn có không gian ngân sách khá dồi dào, có thể nâng tỷ lệ chi tiêu cho an sinh xã hội và phúc lợi trong tổng sản phẩm quốc nội (GDP). Điều này đặc biệt hấp dẫn đối với các quốc gia lo ngại về tác động tiêu cực của “chủ nghĩa phúc lợi” - nơi nhà nước đóng vai trò chủ đạo trong việc bảo đảm phúc lợi cho công dân¹¹. Không chỉ khẳng định thực tiễn triển khai “cùng giàu có” của Trung Quốc trong tiến trình hiện đại hóa kiểu Trung Quốc, các học giả Mỹ còn bày tỏ thái độ tích cực đối với triển vọng phát triển tương lai của quốc gia này. Nhà bình luận chính trị Robert Lawrence Kuhn cho rằng, “cùng giàu có” là viễn cảnh tổng thể để hiện thực hóa sự phục hưng vĩ đại của dân tộc Trung Hoa, báo hiệu một kỷ nguyên mới của Trung Quốc, và thể hiện đầy đủ ưu thế của chủ nghĩa xã hội đặc sắc Trung Quốc¹².

Tóm lại, các học giả Mỹ khẳng định, hiện đại hóa kiểu Trung Quốc không phải là bản sao của hiện đại hóa phương Tây, mà là con đường phát triển hiện đại, phù hợp với tình hình quốc gia của Trung Quốc. “Cùng giàu có” với tư cách là một khái niệm đặc sắc Trung Quốc cũng được nhiều học giả Mỹ nhìn nhận như một phương án mang dấu ấn Trung Quốc¹³. David S.Pena - học giả nghiên cứu chủ nghĩa Mác, khi so sánh “Giấc mơ Mỹ” và “Giấc mơ Trung Quốc” đã chỉ ra rằng, “Giấc mơ Trung Quốc” thành công hơn trong việc thúc đẩy “cùng giàu có” và phát triển hòa bình bền vững. Trong khi đó, “Giấc mơ Mỹ” nhấn mạnh vào chủ nghĩa cá nhân lại đang cho thấy dấu hiệu của sự phát triển không bền vững, gia tăng đói nghèo và bất bình đẳng¹⁴.

Thứ ba, “cùng giàu có” gắn liền với các tư duy phân phối trên cơ sở “lấy của người giàu chia cho người nghèo” và “mối đe dọa từ tầng lớp trung lưu”.

Bên cạnh những đánh giá tích cực về tiềm năng phát triển lâu dài và đầy triển vọng của “cùng giàu có”, một số học giả Mỹ cho rằng, “cùng giàu có” là hành động “lấy của người giàu chia cho người nghèo”, là biểu hiện tiêu biểu của “chủ nghĩa tư bản nhà nước kiểu phúc lợi”, thậm chí tiềm ẩn mối đe dọa đối với tầng lớp trung lưu. Họ nhận định rằng, việc Trung Quốc thúc đẩy “cùng giàu có” “đồng nghĩa với việc một thời kỳ chính sách thiên về bảo thủ hơn, mang tính “lấy của người giàu chia cho người nghèo”, đang đến gần”¹⁵. Đồng thời, cho rằng thành tựu to lớn của Trung Quốc trong việc thực hiện “cùng giàu có” là kết quả thành công của mô hình “nhà nước phúc lợi theo chủ nghĩa tư bản nhà nước”. Nhà nghiên cứu David J.Bulman thuộc Trung tâm Nghiên cứu Trung Quốc của Viện Wilson cho rằng, Trung Quốc triển khai “cùng giàu có” thông qua việc sử dụng sức mạnh nhà nước để thực hiện tái phân phối và chuyển giao tài chính, từ đó xây dựng nên một “nhà nước phúc lợi theo chủ nghĩa tư bản nhà nước”¹⁶. Bên cạnh việc khẳng định mô hình này có lợi cho sự phát triển kinh tế và nâng cao sức mạnh mềm của Trung Quốc, D.J.Bulman lại đang gán nhãn Trung Quốc là “nhà nước tư bản chủ nghĩa”. Ông cũng chỉ ra rằng, việc thực hiện thành công “cùng giàu có” sẽ khiến Trung Quốc trở thành một “nhà nước phúc lợi kiểu tư bản”, kéo theo những ảnh hưởng quan trọng như: 1) Gia tăng áp lực cạnh tranh kinh tế giữa Trung Quốc và các doanh nghiệp nước ngoài; 2) Nâng cao sức mạnh mềm toàn cầu của Trung Quốc; 3) Tăng cường mức độ ủng hộ chính sách trong nước của Trung Quốc.

Trong cuốn sách *Trung Quốc toàn cầu: Đánh giá vai trò ngày càng gia tăng của Trung Quốc trên thế giới* do Giám đốc Sáng kiến

Chiến lược Trung Quốc của Viện Brookings - ông Rush Doshi cùng nhiều học giả Mỹ biên soạn, có riêng một chương bàn về ảnh hưởng của tầng lớp trung lưu Trung Quốc đối với tầng lớp trung lưu toàn cầu. Khái niệm “tầng lớp trung lưu” trong thuật ngữ phương Tây tương đương với nhóm thu nhập trung bình được đề cập trong “cùng giàu có”. Cuốn sách đặt ra câu hỏi liệu sự mở rộng của tầng lớp trung lưu Trung Quốc là thách thức cho thế giới về khả năng duy trì một tầng lớp tiêu dùng khổng lồ như vậy trong giới hạn của Trái đất hay không? Tầng lớp trung lưu Trung Quốc tạo thành mối đe dọa cạnh tranh với tầng lớp trung lưu toàn cầu, hay ngược lại, là một lực lượng tích cực thúc đẩy tăng trưởng kinh tế toàn cầu?¹⁷. Học giả Cheng Li trong cuốn *Trung Quốc trung lưu: Tầng lớp trung lưu mới nổi của Trung Quốc vượt ra ngoài chuyển đổi kinh tế* cũng đề cập rằng, những người theo chủ nghĩa dân tộc bản địa ở phương Tây lo sợ sự trỗi dậy của Trung Quốc. Họ cho rằng, sự gia tăng tổng cầu tiêu dùng của hàng trăm triệu người tiêu dùng thuộc tầng lớp trung lưu, kết hợp với tình trạng khan hiếm tài nguyên toàn cầu ngày càng nghiêm trọng và sẽ càng trầm trọng thêm do sự trỗi dậy của Trung Quốc¹⁸.

Như vậy, có thể thấy, nhận thức của các học giả Mỹ về những vấn đề liên quan đến lý luận của mục tiêu “cùng giàu có” của Trung Quốc khá đa chiều. Trong khi một số học giả nhìn nhận và khẳng định quan điểm phát triển và đặc trưng của mục tiêu chiến lược này như một nỗ lực tích cực nhằm thu hẹp khoảng cách giàu có và hướng tới công bằng xã hội trong giai đoạn phát triển mới, thì nhiều học giả khác vẫn hoài nghi về tư duy phân phối của chính sách; đồng thời, e ngại chính sách sẽ làm suy giảm động lực đổi mới và ảnh hưởng đến tăng trưởng dài hạn của quốc gia này.

3. Nhận thức của học giả Mỹ về triển vọng và thách thức đối với công cuộc thúc đẩy “cùng giàu có” trong thực tiễn

Về triển vọng, nhiều học giả Mỹ đánh giá mục tiêu “cùng giàu có” của Trung Quốc có triển vọng dài hạn.

Từ sau khi cải cách mở cửa, Trung Quốc đã tạo nên hai kỳ tích, đó là: 1) Tăng trưởng kinh tế nhanh chóng và duy trì ổn định xã hội lâu dài; 2) Xóa bỏ tình trạng nghèo đói tuyệt đối và đang tiếp tục hướng tới mục tiêu “cùng giàu có” cho toàn thể nhân dân. Việc xây dựng một xã hội “cùng giàu có” cho hơn 1,4 tỷ dân không chỉ có điểm xuất phát cao, mà còn có không gian phát triển rộng lớn và năng lực phát triển mạnh mẽ. Một số học giả Mỹ đã có đánh giá tích cực về triển vọng của mục tiêu “cùng giàu có”.

Robert Lawrence Kuhn cho rằng, kinh tế số chính là động lực tăng trưởng kinh tế trong tương lai của Trung Quốc, đồng thời cũng là con đường để hiện thực hóa “cùng giàu có”. Đặc biệt, trong việc kết nối kinh tế khu vực nông thôn rộng lớn với nền kinh tế toàn diện, thì không có phương thức nào hiệu quả hơn kinh tế số¹⁹. Audrey Goh - học giả Mỹ lâu năm nghiên cứu về kinh tế Trung Quốc cho rằng, dù Trung Quốc đang đối mặt với những thách thức như già hóa dân số, nhưng các nhà đầu tư có tầm nhìn xa vẫn có thể tìm thấy cơ hội trong việc thực hiện “cùng giàu có”, nhất là ở những lĩnh vực như nâng cấp công nghệ, chuyển đổi xanh và trí tuệ hóa. Theo Audrey Goh, nhà đầu tư cần vượt qua tâm lý lo ngại ngắn hạn, và tập trung hơn vào những cơ hội dài hạn mà mục tiêu “cùng giàu có” mang lại²⁰. Cheng Li - nguyên Giám đốc Trung tâm Trung Quốc thuộc Viện Brookings cho rằng, nếu tầng lớp trung lưu có thể phát triển lành mạnh, thì Trung Quốc

sẽ có thể duy trì tăng trưởng kinh tế tự thân trong nhiều thập kỷ, và sẽ dẫn dắt sự chuyển dịch lớn của trung tâm tầng lớp trung lưu từ phương Tây sang phương Đông²¹.

Về xu thế phát triển kinh tế hiện nay của Trung Quốc, một số học giả Mỹ khi thảo luận về mục tiêu “cùng giàu có” cho rằng, xu thế phát triển kinh tế của Trung Quốc trong dài hạn là tích cực. Michael Pettis - nhà nghiên cứu tại Quỹ Hòa bình Quốc tế Carnegie chỉ ra rằng, mô hình kinh tế “tuần hoàn kép” của Trung Quốc giúp thúc đẩy lẫn nhau giữa vòng tuần hoàn trong nước và vòng tuần hoàn quốc tế, là động lực cho sự phát triển thành công của Trung Quốc²². Chuyên gia cấp cao về chính sách quan hệ quốc tế khu vực châu Á - Thái Bình Dương, ông Sourabh Gupta cho rằng, kinh tế Trung Quốc đang chuyển từ tăng trưởng cao sang phát triển chất lượng cao, với trọng tâm hiện tại là nâng cao chất lượng kinh tế²³. Sự lạc quan của các học giả Mỹ về triển vọng phát triển kinh tế của Trung Quốc trong bối cảnh Trung Quốc đang thúc đẩy mục tiêu “cùng giàu có” cũng phản ánh niềm tin của họ đối với quá trình này. Hiện nay, mặc dù Trung Quốc đang đối mặt với các thách thức nghiêm trọng như già hóa dân số, phát triển không cân bằng giữa các vùng miền và giữa đô thị - nông thôn, nhưng nhiều học giả Mỹ cho rằng các ngành công nghiệp mới như kinh tế số, trí tuệ nhân tạo, kinh tế xanh... sẽ mang lại triển vọng phát triển tốt cho sự nghiệp “cùng giàu có” của Trung Quốc.

Về thách thức trong quá trình thúc đẩy “cùng giàu có” của Trung Quốc.

Có thể kể đến những thách thức, vấn đề nổi bật mà Trung Quốc phải đối mặt như tình trạng bất bình đẳng, hay sự thiếu toàn diện của hệ thống bảo hiểm hưu trí và các chính sách an sinh xã hội... Mặc dù Trung Quốc đã

thoát khỏi đói nghèo tuyệt đối, từng bước thúc đẩy công cuộc “cùng giàu có” và nâng cao đáng kể ảnh hưởng quốc tế, nhưng cùng với sự phát triển nhanh chóng của kinh tế - xã hội, các vấn đề như phát triển vùng miền không cân đối, già hóa dân số và thiếu hụt nguồn nhân lực đang tạo ra những thách thức mới cho quá trình thúc đẩy “cùng giàu có” một cách sâu rộng và bền vững.

Một là, thách thức về vấn đề bất bình đẳng trong xã hội. Giáo sư Chu Anh Nam thuộc Khoa Chính trị học, Đại học Texas tại El Paso, trong bài viết *Bất bình đẳng và niềm tin chính trị ở Trung Quốc: Xét lại luận điểm “núi lửa xã hội”* nhận định, bất bình đẳng thu nhập cấp tính ở Trung Quốc đang làm suy giảm niềm tin của người dân đối với chính quyền địa phương, và ngầm ẩn cả sự thiếu niềm tin vào chính quyền Trung ương. Đồng thời, ông cũng lập luận rằng, bất bình đẳng thu nhập nghiêm trọng sẽ đe dọa sự ổn định chính trị²⁴. Dexter Tiff Roberts - chuyên gia tại Hội đồng Đại Tây Dương, trong cuốn *Cùng giàu có là gì: Nó sẽ thay đổi mối quan hệ giữa Trung Quốc và thế giới như thế nào* cho rằng, Trung Quốc cần kiểm chế tình trạng bất bình đẳng giàu nghèo đang ngày càng nghiêm trọng, đồng thời khuyến nghị chính phủ nên nỗ lực chuyển đổi mô hình tăng trưởng từ phụ thuộc vào đầu tư sang dựa vào sức tiêu dùng của người dân²⁵.

Hai là, thách thức về chất lượng nguồn nhân lực. Các học giả như Scott Rozelle và Dimitris Friesen thuộc Viện Nghiên cứu Freeman Spogli, Đại học Stanford chỉ ra rằng, hiện nay có sự phân hóa rõ rệt trong thu nhập, trong các ngành đòi hỏi kỹ năng cao, mức lương có xu hướng tăng nhanh, còn trong các ngành lao động phổ thông lại bắt đầu chững lại. Những người lao động phổ thông vì không được đào tạo bài bản nên khó chuyển sang

ngành nghề đòi hỏi kỹ năng cao, do đó việc nâng cao chất lượng nguồn nhân lực là nhu cầu cấp thiết²⁶. Giáo sư James C.Hsiung - Đại học New York cũng nhận định rằng, quan điểm “lao động giá rẻ ở Trung Quốc là vô tận” đã không còn đúng. Vấn đề trong thị trường lao động hiện nay không chỉ nằm ở số lượng mà còn ở chất lượng²⁷. Mặc dù việc nâng cao trình độ giáo dục của lao động nông thôn nhập cư cũng là một trong những cách hiệu quả để nâng cao nguồn nhân lực, tuy nhiên, ngay cả khi đã vào thành phố, họ vẫn bị xếp vào nhóm dễ bị tổn thương, đối mặt với điều kiện làm việc không an toàn và không được tiếp cận mạng lưới an sinh xã hội ở thành phố²⁸...

Trước những thách thức thực tiễn nêu trên, một số học giả Mỹ cũng đã đưa ra những đối sách và kiến nghị mang tính xây dựng. Scott Rozelle cho rằng, để thực hiện xóa đói giảm nghèo, Trung Quốc cần nâng cao nguồn nhân lực và tăng đầu tư cho giáo dục, đặc biệt là giáo dục trẻ em và nâng cao chất lượng các trường dạy nghề trung cấp²⁹. Emily Hannum - Đại học Pennsylvania cho rằng, để giảm nghèo ở trẻ em, cần tăng cường đầu tư vào hạ tầng cơ sở cho trường học và cộng đồng³⁰. Giáo sư Paul Krishna - Đại học bang Louisiana cũng cho rằng, cần tăng đầu tư vào giáo dục cho các bà mẹ trong các gia đình nghèo, vì phụ nữ có thể tạo ra hiệu ứng nhân rộng trong việc tăng thu nhập cho thế hệ sau và ngăn ngừa trẻ em rơi vào cảnh nghèo đói. Bên cạnh đó, cần thực hiện nghiêm túc chế độ giáo dục bắt buộc, nâng cao tỷ lệ nhập học và tốt nghiệp, giảm tỷ lệ bỏ học và chi phí giáo dục cho trẻ em ở các hộ thu nhập thấp, đồng thời cung cấp bữa ăn dinh dưỡng miễn phí tại các trường mầm non³¹. Về hệ thống bảo hiểm hưu trí và các chính sách an sinh xã hội, Scott Rozelle cho rằng, do thiếu một

mạng lưới an sinh xã hội toàn diện, nhiều người tiêu dùng thuộc tầng lớp trung lưu buộc phải tiết kiệm phần lớn thu nhập thay vì chi tiêu, từ đó làm giảm nhu cầu đối với các dịch vụ lao động phổ thông. Ông cho rằng, nếu chính phủ cung cấp một mạng lưới an sinh xã hội đầy đủ, ảnh hưởng tích cực đối với kinh tế Trung Quốc sẽ là tức thì³².

4. Một số nhận xét và gợi mở đối với Việt Nam

Một trong những điểm được nhiều học giả Mỹ chú ý khi nghiên cứu mục tiêu “cùng giàu có” của Trung Quốc chính là sự khác biệt căn bản trong cách tiếp cận khái niệm *công bằng xã hội* giữa Trung Quốc và các nước phương Tây.

Thứ nhất, về mặt triết lý và giá trị nền tảng. Các nước phương Tây (đặc biệt là Mỹ) thường gắn công bằng xã hội với cơ hội bình đẳng, tức là tạo điều kiện để mọi cá nhân tự do phát triển dựa trên năng lực trong một thị trường tự do. Trong khi đó, Trung Quốc lại nhấn mạnh đến kết quả công bằng, tức là phân phối lại tài sản, dịch vụ công và cơ hội một cách thực chất, thông qua vai trò điều tiết mạnh mẽ của nhà nước nhằm bảo đảm sự hài hòa xã hội.

Thứ hai, về vai trò của nhà nước. Trong khi các nước phương Tây nhấn mạnh vai trò tối thiểu của chính phủ trong thị trường và ưu chuộng các cơ chế dân chủ, tự do cá nhân thì Trung Quốc lại áp dụng mô hình chủ nghĩa xã hội mang đặc sắc Trung Quốc; trong đó, nhà nước đóng vai trò trung tâm trong hoạch định, điều tiết và thực thi các chính sách phân phối. Mục tiêu “cùng giàu có” không chỉ là chính sách kinh tế mà còn là định hướng chính trị, được lồng ghép trong chiến lược phát triển toàn diện của Đảng Cộng sản Trung Quốc.

Thứ ba, về công cụ thực hiện. Các nước phương Tây thường sử dụng chính sách thuế tiến bộ, trợ cấp xã hội và các thiết chế dân sự

như tòa án hoặc tổ chức phi chính phủ để thúc đẩy công bằng xã hội. Ngược lại, Trung Quốc sử dụng kết hợp giữa các chính sách hành chính từ trên xuống, chiến dịch vận động quần chúng, định hướng doanh nghiệp tư nhân tham gia trách nhiệm xã hội, và đặc biệt là sự can thiệp trực tiếp của chính quyền địa phương nhằm điều tiết thu nhập, tiếp cận giáo dục, y tế và nhà ở. Chính sự khác biệt này khiến giới học giả Mỹ vừa quan tâm, vừa hoài nghi. *Một mặt*, họ đánh giá cao nỗ lực mạnh mẽ của Trung Quốc trong việc tái phân phối tài sản nhằm tạo ra một xã hội hài hòa hơn. *Mặt khác*, họ cũng đặt câu hỏi về tính bền vững và khả năng thực hiện trong bối cảnh Trung Quốc vẫn còn tồn tại các mâu thuẫn giữa tăng trưởng và phân phối, giữa phát triển thị trường và vai trò của nhà nước. Việc Trung Quốc thúc đẩy “cùng giàu có” trong khuôn khổ một nhà nước do Đảng Cộng sản lãnh đạo và nền kinh tế định hướng thị trường mang đặc điểm Trung Quốc cũng là chủ đề thu hút nhiều tranh luận.

Việc nghiên cứu quan điểm của các học giả Mỹ về mục tiêu “cùng giàu có” của Trung Quốc giúp Việt Nam có cái nhìn toàn diện hơn về mục tiêu này; đồng thời, đưa ra nhiều *gợi mở đối với công cuộc xóa đói giảm nghèo và thực hiện công bằng xã hội ở Việt Nam*.

Thứ nhất, chính sách “cùng giàu có” là một định hướng phù hợp với quan điểm phát triển “lấy nhân dân làm trung tâm” và mục tiêu xây dựng xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam. Các học giả Mỹ nhấn mạnh vai trò của các ngành kinh tế mới nổi như kinh tế số, trí tuệ nhân tạo hay kinh tế xanh trong việc mở ra các không gian tăng trưởng mới, góp phần thu hẹp bất bình đẳng. Đây là gợi mở quan trọng đối với Việt Nam trong việc ưu tiên đầu tư vào các lĩnh vực công nghệ cao và chuyển đổi số, đặc biệt tại các vùng nông thôn, vùng sâu, vùng xa -

noi vẫn còn nhiều hạn chế trong tiếp cận công nghệ và giáo dục. Tuy nhiên, Việt Nam cần nhận thức rõ sự khác biệt về quy mô thị trường, trình độ phát triển và khả năng huy động nguồn lực so với Trung Quốc để có lộ trình điều chỉnh chính sách phù hợp.

Thứ hai, nhiều học giả Mỹ đã chỉ ra rằng, bất bình đẳng thu nhập và cơ hội nếu không được kiểm soát sẽ làm xói mòn lòng tin xã hội và ảnh hưởng đến tính chính danh của chính quyền. Đây là cảnh báo quan trọng đối với Việt Nam, nhất là trong bối cảnh chênh lệch giàu nghèo giữa thành thị - nông thôn, đồng bằng - miền núi đang ngày càng rõ rệt. Vì vậy, Việt Nam cần đẩy mạnh cải cách hệ thống an sinh xã hội, đặc biệt là giáo dục, y tế và bảo trợ xã hội cho các nhóm yếu thế; đồng thời, xây dựng hệ thống thuế thu nhập cá nhân, thuế tài sản một cách hợp lý để hỗ trợ phân phối lại thu nhập một cách công bằng hơn.

Thứ ba, chính sách “cùng giàu có” không nên bị hiểu nhầm là sự hạn chế khu vực tư nhân hay kìm hãm động lực thị trường. Một số học giả Mỹ cảnh báo rằng, các biện pháp can thiệp quá mạnh vào doanh nghiệp lớn có thể làm giảm sức cạnh tranh và năng lực đổi mới của nền kinh tế. Về khía cạnh này, Việt Nam cần duy trì môi trường đầu tư minh bạch, thân thiện và khuyến khích khởi nghiệp sáng tạo, đặc biệt trong các lĩnh vực công nghệ, kinh tế số và chuyển đổi xanh. Việc khuyến khích doanh nghiệp thực hiện trách nhiệm xã hội thông qua ưu đãi thuế hoặc hỗ trợ cộng đồng cần được kết hợp chặt chẽ với giám sát và minh bạch hóa.

Thứ tư, vấn đề chênh lệch phát triển vùng miền, đặc biệt là giữa thành thị và nông thôn, là thách thức tương đồng giữa Trung Quốc và Việt Nam. Việc thiếu hụt nguồn lực giáo dục ở nông thôn có thể dẫn đến khủng hoảng tiềm

ấn về chất lượng nhân lực trong tương lai. Điều này rất giống với thực tiễn ở Việt Nam, khi nhiều người dân sống ở nông thôn và trẻ em ở vùng sâu vùng xa vẫn còn nhiều khó khăn trong việc tiếp cận giáo dục chất lượng. Do đó, tăng cường đầu tư phát triển khu vực nông thôn, nâng cao chất lượng giáo dục phổ thông và đào tạo nghề, thu hẹp khoảng cách vùng miền là điều kiện then chốt để thực hiện mục tiêu phát triển công bằng và bền vững. Bên cạnh đó, việc ưu tiên giáo dục cho các bà mẹ trong những gia đình có thu nhập thấp không chỉ là hành động nhân văn mà còn mang lại nhiều triển vọng, vì vai trò của họ có thể làm gia tăng cơ hội thoát nghèo cho thế hệ sau và giảm thiểu nguy cơ tái nghèo ở trẻ em.

5. Kết luận

Từ việc phân tích quan điểm của các học giả Mỹ về mục tiêu “cùng giàu có” của Trung Quốc, có thể thấy rõ sự khác biệt trong tư duy giữa hai mô hình phát triển - tư bản chủ nghĩa lấy thị trường làm trung tâm như Mỹ và mô hình xã hội chủ nghĩa đặc sắc Trung Quốc. Bên cạnh những ý kiến tán đồng và khẳng định giá trị tích cực về mục tiêu này của Trung Quốc, một số học giả Mỹ vẫn còn nhìn nhận chính sách “cùng giàu có” qua lăng kính nghi ngờ, tập trung vào các rủi ro do sự can

thiệp nhà nước, làm giảm động lực thị trường. Trong khi đó, Trung Quốc lại coi mục tiêu này là biểu hiện của sự hoàn thiện chế độ xã hội chủ nghĩa hiện đại, bảo đảm hài hòa giữa tăng trưởng và công bằng xã hội.

Đối với Việt Nam, những phân tích và đánh giá của học giả Mỹ về mục tiêu “cùng giàu có” của Trung Quốc có thể trở thành nguồn tham khảo hữu ích. Từ những quan điểm đa chiều về mục tiêu này, cần nhận thức rõ vai trò điều tiết của nhà nước trong phân phối lại của cải, đồng thời duy trì không gian phát triển cho khu vực tư nhân. Ngoài ra, Việt Nam có thể học hỏi cách Trung Quốc sử dụng các công cụ thể chế như cải cách thuế, điều chỉnh hệ thống giáo dục, y tế và nhà ở để giảm bất bình đẳng. Trên hết, việc đảm bảo sự lãnh đạo tập trung, xuyên suốt của Đảng trong hoạch định và thực thi chính sách là yếu tố then chốt để duy trì định hướng xã hội chủ nghĩa trong phát triển. Mô hình “cùng giàu có” của Trung Quốc mặc dù còn gây tranh luận, song vẫn là một kinh nghiệm đáng tham khảo đối với Việt Nam, đặc biệt trong bối cảnh Việt Nam đang tìm kiếm những giải pháp hài hòa giữa tăng trưởng kinh tế nhanh và phát triển xã hội bền vững, hướng đến mục tiêu dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh ■

¹ Xem: Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Trung Quốc, *Nghị quyết của Ban Chấp hành Trung ương về những thành tựu quan trọng và kinh nghiệm lịch sử trong 100 năm phấn đấu của Đảng*, Nxb. Nhân dân, Bắc Kinh, 2021, tr.23.

² Xem: Rakesh Kochnar and Stella Sechopoulos, *How the American middle class has changed in the past five decades*, <https://www.pewresearch.org>, April 20, 2022.

³ Tập Cận Bình, *Bài phát biểu tại Hội nghị tổng kết và tuyên dương toàn quốc về công tác xóa đói giảm nghèo*, Nhật báo Nhân dân, ngày 26-2-2021.

^{4,10} Xem: Nghiêm Ngọc Khiết, Vương Huy, Chu Phượng Mai, *Chuyên gia người Mỹ: Trung Quốc vững chắc thúc đẩy mục tiêu “cùng giàu có”, tiến những bước dài hướng tới phục hưng dân tộc*, Nhật báo Trung Quốc, ngày 27-10-2022.

^{5,7} Xem: Jeremy Wallace, *Xi Jinping wants ‘common prosperity’ in China. He might not be able to make it happen*, <https://www.washingtonpost.com>, October 22, 2022.

- ⁶ Xem: Nhóm Nghiên cứu giải mã Trung Quốc, *Hiểu đúng về Trung Quốc: Các học giả nổi tiếng nước ngoài bàn về Trung Quốc trong thời đại mới*, Nxb. Nhân dân Thiên Tân, Thiên Tân, 2019, tr.23.
- ⁸ Xem: Jeremy Wallace, *China calls for curbs on 'excessive' income and for the wealthy to give back more to society*, <https://www.cnbc.com>, August 18, 2021.
- ⁹ Xem: Mary Gallagher, *Xi's China, 'Common Prosperity' Now Means Lowering Expectations*, <https://www.worldpoliticsreview.com>, September 19, 2023
- ^{11, 23} Xem: Sourabh Gupta, *China's 'Common Prosperity' Pathway to Socialist Modernization*, <https://chinaus-icas.org>, December 14, 2022.
- ¹² Xem: Robert Lawrence Kuhn, *Common prosperity: what it means and where it is going*, <https://news.cgtn.com>, June 30, 2022.
- ¹³ Xem: Trương Tiêu Sáng, *Tổng thuật các vấn đề lý luận nổi bật gần đây ở nước ngoài về mục tiêu "cùng giàu có"*, Tạp chí Động thái Lý luận nước ngoài, số 1-2022, tr.87-95.
- ¹⁴ Xem: David S.Pena, *Comparing the Chinese Dream with the American Dream*, International Critical Thought, Vol.5, Iss.3, 2015, pp.277-295.
- ¹⁵ VOA, *The push of "common prosperity" is too strong, and senior officials of the Communist Party of China hurriedly came forward to appease public opinion*, <https://www.voachinese.com>, August 26, 2021.
- ¹⁶ David J.Bulman, *Common Prosperity China's State Capitalist Welfare State: Implications for U.S. Policy*, Wilson Center, May 31, 2022, pp.100-102.
- ¹⁷ Xem: Tarun Chhabra, Rush Doshi and Ryan Hass, *Global China: Assessing China's Growing Role in the World*, New York, Brookings Institution Press, 2021, p.32.
- ^{18, 21} Xem: Lý Thành, *"Trung lưu" Trung Quốc: Tầng lớp trung lưu mới nổi ở Trung Quốc vượt lên trên quá trình chuyển đổi kinh tế*, Nxb. Dịch văn Thượng Hải, Thượng Hải, 2013, tr.4-6, 49.
- ¹⁹ Xem: Robert Kuhn, *Trung Quốc tiến tới mục tiêu "cùng giàu có", kinh tế tư nhân là lực lượng chủ lực của đổi mới sáng tạo*, China News, ngày 5-3-2023.
- ²⁰ Xem: Standard Chartered, *What Does China's Common Prosperity Push Mean for Investors?*, <https://sponsored.bloomberg.com/article/scbwealth/what-does-china-s-common-prosperity-push-mean-for-investors->
- ²² Xem: Michiel Pettis, *Will China's Common Prosperity Upgrade Dual, Circulation?*, <https://carnegieendowment.org>, October 15, 2021.
- ²⁴ Xem: Zhou YJ, Jin S, *Inequality and Political Trust in China: The Social Volcano Thesis Re-examined*, The China Quarterly, 2018, 236, pp.1033-1062.
- ²⁵ Xem: Dexter Tiff Roberts, *What is "Common Prosperity" and how will it change China and its relationship with the world?*, Atlantic council, Scowcroft center for strategy and security, December 16, 2021, pp.1-12.
- ^{26, 32} Xem: S.Rozelle, Y.Xia, D.Friesen, et al, *Moving Beyond Lewis: Employment and Wage Trends in China's High- and Low-Skilled Industries and the Emergence of an Era of Polarization*, Comp Econ Stud 62, 2020, pp.555-589, 555-589.
- ²⁷ Xem: Hùng Giới, *Phục hưng cường quốc: Vì sao con đường Trung Quốc lại thành công đến vậy*, Nxb. Giáo dục Hồ Bắc, Vũ Hán, 2019, tr.152.
- ²⁸ Xem: T.Harlan, *Low-carbon Frontier: Renewable Energy and the New Resource Boom in Western China*, The China Quarterly, 2022, pp.1-20.
- ²⁹ Xem: Scott Rozelle and Natalie Hell, *Invisible China: How the Urban-Rural Divide Threatens China's Rise*, University of Chicago Press, October 12, 2020, pp.171-173.
- ³⁰ Xem: Emily Hannum, Weiwei Hu & Albert Park, *Home, School, and Community Deprivations: A Multi-Context Approach to Childhood Poverty in China*, Journal of Contemporary China, 2019, 28:120, pp.864-882.
- ³¹ Xem: Fan Yang, Krishna P.Paudel & Yao Jiang, *Like parents, like children? Intergenerational poverty transmission in China*, Journal of the Asia Pacific Economy, 2021, pp.835-854.